

ЗАКОНОДАВЧА І НОРМАТИВНА БАЗА УКРАЇНИ ТА ЄС ВИРОБНИЦТВА І ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА

УДК 336.2

ПЛАХТІЙ Т.Ф., кандидат екон. наук, доцент

ДРАЧУК В.Ю., аспірантка

Вінницький національний аграрний університет

e-mail: taniprof@mail.ru

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР, ВИРОБНИЦТВА І ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА

У статті зроблено спробу довести про існування в полі зору діючої законодавчої бази України сприятливого податкового клімату для суб'єктів господарювання, які займаються виробництвом і використанням альтернативних видів палива. Акцентовано увагу на виробників сировинної бази, та доведено важливість створення дієвого механізму щодо оподаткування задля енергозабезпечення сталого розвитку економіки

Ключові слова: законодавче регулювання, альтернативні види палива, біопаливо, біоенергетичні культури

Вступ. Законодавче регулювання на рівні держави з застосуванням різних підходів у стимулюванні виробників та споживачів конкретної галузі народного господарства свідчить про зацікавленість у позитивних результатах та розширенні конкретного ринку на перспективу. Стосовно енергетичної галузі, яка займається виробництвом біопалива, також передбачено ряд податкових важелів з метою зниження податкового тиску на суб'єктів, які причетні до даного процесу. Встановлення особливих підходів в оподаткуванні є аргументом для визначення важливої ролі біоенергетичної галузі для України в цілому.

Сільськогосподарські товаровиробники виробляючи сировинну базу для виробництва біопалива зацікавлені у її реалізації. Для держави найкращим споживачем біоенергетичних культур є суб'єкти господарювання України, які займаються виробництвом та реалізацією біопалива. Результатом чого є отримання прибутку та наповнення бюджету.

Значний вклад в розвиток науки про біопаливо здійснили такі вчені, як В.Г. Андрійчук, Г.М. Калетнік, О.В. Крисальний, М.Й. Малік, М.В. Роїк, П.Т. Саблук, О.М. Шпичак та ін. Дослідження світових тенденцій виробництва біопалива представлено в праці М.М. Селінного [13], інноваційні аспекти виробництва біопалива на Україні: стан, проблеми, перспективи висвітлені в публікації В.А. Скрипниченко [14], питання державного регулювання розвитку ринку біопалива в Україні розкрито в статті О.О.Прутської [12], законодавче забезпечення виробництва біопалив в Україні розкрито в праці М. Кобець [2].

О.О.Прутська, звертає увагу на те, що «... і нам в Україні варто звернутись до європейського досвіду стимулювання використання біопалива, скориставшись вже напрацьованими і апробованими схемами» [12; с.182]. Однак, часто зарубіжний досвід не завжди враховує природно-кліматичні та фінансові особливості, які характерні для України порівняно з іншими країнами світу. Однак в Україні досить потужно розвивається науковий, технічний та кадровий потенціал, який спроможний розробити особливі підходи для розвитку біопалива.

Дана стаття присвячена виявленню особливостей в оподаткуванні виробників, які займаються виробництвом біоенергетичних культур, біопалива та його споживачів. Для досягнення поставленою *мети* необхідно провести дослідження діючого законодавства, яке регулює питання оподаткування в Україні.

Результати досліджень. Перш ніж проводити дослідження законодавчої бази, яка регулює порядок виробництва та використання альтернативних видів палива, з'ясуємо хто на-

лежить до суб'єктів даного процесу.

Доцільно виділити чотири групи суб'єктів біоенергетичного процесу виробництва та споживання біопалива (рис. 1).

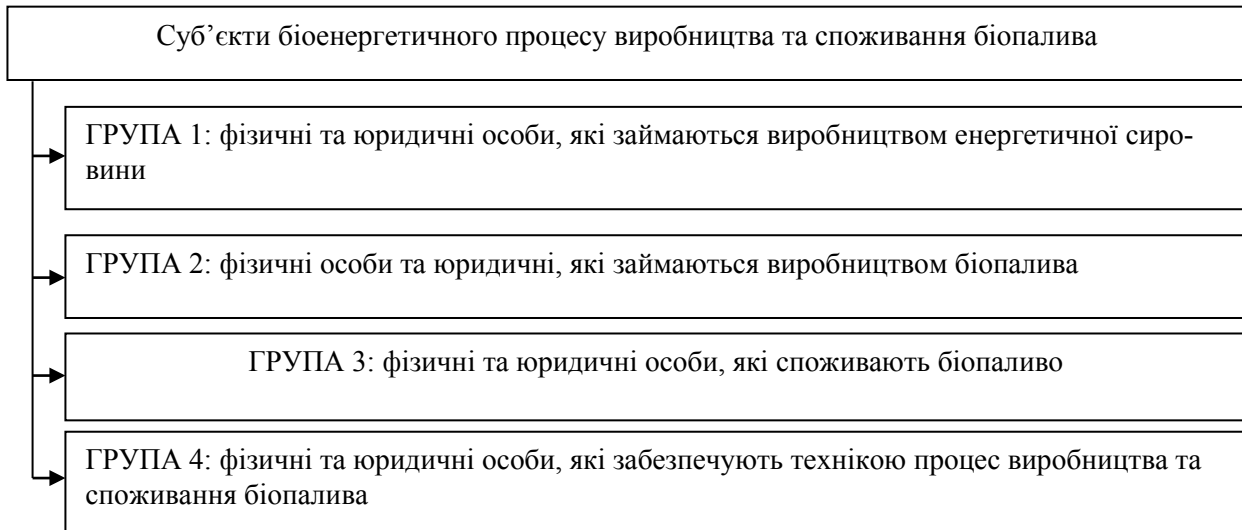

Рис. 1. Суб'єкти ринку біопалива в Україні

Ринок біопалива регулюється низкою нормативно – правових активів, які згруповано в таблиці 1.

Основним нормативним документом, який регулює питання оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, які займаються вирощування біоенергетичних культур, а також суб'єктів господарювання, які використовують сировинну базу з метою виробництва і використання готової продукції у вигляді біопалива є Податковий кодекс України.

Податковим кодексом України встановлено, що тимчасово звільняються від оподаткування податком на прибуток до 1 січня 2020 року суб'єкти 2,3 та 4 груп (пункту 15 підрозділу 4 розділу XX ПКУ), зокрема:

- прибуток виробників біопалива, отриманий від продажу біопалива;
- прибуток підприємств, отриманий ними від діяльності з одночасного виробництва електричної і теплової енергії з використанням біологічних видів палива та/або виробництва теплової енергії з використанням біологічних видів палива;
- прибуток виробників техніки, обладнання, устаткування, визначених статтею 7 Закону України «Про альтернативні види палива» для виготовлення та реконструкції технічних і транспортних засобів, у тому числі самохідних сільськогосподарських машин та енергетичних установок, які споживають біологічні види палива, одержаний від продажу зазначеної техніки, обладнання та устаткування, що були вироблені на території України [4].

Продовжимо аналіз діючих положень Податкового кодексу України в частині оподаткування виробників та споживачів ринку біопалива. Відповідно до Пункт 2 підрозділу 2 розділу XX ПКУ тимчасово, до 1 січня 2012 року звільняються від сплати податку на додану вартість операції з:

- постачання техніки, обладнання, устаткування, визначених статтею 7 Закону України «Про альтернативні види палива», на території України;
- імпорту за кодами УКТ ЗЕД, визначеними статтею 7 Закону України «Про альтернативні види палива», техніки, обладнання, устаткування, що використовуються для реконструкції існуючих і будівництва нових підприємств з виробництва біопалива і для виготовлення та реконструкції технічних і транспортних засобів з метою споживання біопалива, якщо такі товари не виробляються та не мають аналогів в Україні, а також технічних та транспортних засобів, у тому числі самохідних сільськогосподарських машин, що працюють на біопаливі, якщо такі товари не виробляються в Україні [4].

Таблиця 1

Основні нормативно-правові акти щодо регулювання ринку біопалива в Україні

№ з/п	Нормативно – правовий акт	Короткий зміст документа
1.	Про енергозбереження: Закон України від 01.07.1994р.№ 74/94-ВР	Цей Закон визначає правові, економічні, соціальні та екологічні основи енергозбереження для всіх підприємств, об'єднань та організацій, розташованих на території України, а також для громадян
2.	Про альтернативні види палива: Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV	Цей Закон визначає правові, економічні, екологічні та організаційні засади виробництва (видобутку) і використання альтернативних видів палива, а також стимулювання збільшення частки їх використання до 20 відсотків від загального обсягу споживання палива в Україні до 2020 року
3.	Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20.02.2003 р. № 555-IV	Цей Закон визначає правові, економічні, екологічні та організаційні засади використання альтернативних джерел енергії та сприяння розширенню їх використання у ПЕК
4.	Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання виробництва бензинів моторних сумішевих: Закон України від 23.02.2006 р. № 3502-IV	В частині використання податкового векселя на отримання біоетанолу нафтопереробними заводами (чи іншими суб'єктами підприємницької діяльності) на суму акцизного збору, нарахованого на обсяг біоетанолу
5.	Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. № 145-р	Забезпечення економіки і соціальної сфери країни основними видами енергоносіїв (електричною та тепловою енергією, моторними і котельно-пічними видами палива), і сировинними ресурсами для потреб хімії, нафто- та вугле-хімії, металургійної промисловості (коксівним вугіллям, продуктами нафто- та газопереробки) покладається на ПЕК
6.	Про затвердження програми розвитку виробництва дизельного біопалива / Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.2006 р. № 1774	Затвердження Програми розвитку виробництва дизельного біопалива
7.	Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння виробництву і використанню біологічних видів палива: Закон України від 21.05.2009 р. № 1391-VI	Розкрито порядок стимулювання виробників і споживачів біопалива

Виробники біопалива мають право на справляння акцизного податку за ставкою 0 гривень за 1 літр 100-відсоткового спирту із:

- біоетанолу, що використовується підприємствами для виробництва бензинів моторних сумішевих із вмістом біоетанолу, етил-трет-бутилового етеру (ЕТБЕ), інших добавок на основі біоетанолу;

- біоетанолу, який використовується для виробництва біопалива [4].

Згідно з підпунктом 166.3.7 пункту 166.3 статті 166 розділу IV ПКУ, споживачам – фізичним особам (платникам податку на доходи фізичних осіб), які використовують біопаливо дозволено включити до складу податкової знижки суму коштів, сплачених платником податку у зв'язку із переобладнанням транспортного засобу, що належить платникові податку, з використанням у вигляді палива моторного сумішевого, біоетанолу, біодизелю, стиснутого або скрапленого газу, інших видів біопалива. Тобто, податкова знижка дає право зменшити об'єкт оподаткування податком на доходи фізичних осіб.

Що ж стосується сільськогосподарських товаровиробників, які здатні виробляти сировинну базу, то в даному випадку необхідно розробити стратегію щодо залучення до співпраці шляхом розширення виробництва біоенергетичних культур, за рахунок використання на практиці діючих податкових важелів у вигляді зниження податкових ставок, розроблення спрощених підходів в оподаткуванні у вигляді спеціальних режимів.

Висновки. Виходячи із проведеного дослідження порядку оподаткування в Україні створено досить суттєву підтримку з боку держави щодо розширення ринку виробництва та

споживання альтернативних джерел енергії. Встановлення суб'єктів ринку біопалива дозволило зорієнтувати увагу та виявити сукупність податкових важелів, які сприяють розвитку біопаливної галузі країни. Разом з тим, виробників біоенергетичних культур не заохочують у розширенні посівних площ та обсягів виробленої продукції рослинництва, яка за характерними ознаками належить до енергетичної сировини.

Наявні переконливі докази, які витікають із положень діючою нормативно – правовою бази свідчать про те, що така держава, як Україна взяла курс на енергозабезпечення сталого розвитку економіки. Це безперечно позитивно позначиться на збільшенні частки нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії в енергетичному балансі України.

Список використаних літературних джерел

1. Калетнік Г.М. Біопаливо. Продовольча, енергетична та екологічна безпека України: моногр. / Г.М. Калетнік. – К.: Хай – Тек Прес, 2010. – 516с.
2. Кобець М. Законодавче забезпечення виробництва біопалив в Україні: історія розвитку, аналіз недоліків та шляхи покращення [Електронний ресурс] – режим доступу: brc.undp.org.ua/img/.../Biodiesel%20Regulation%20Kobets.ppt.
3. Лук'янихіна О.А. Сучасні тенденції розвитку ринку біопалива у світі (огляд) / О.А. Лук'янихіна, І.А. Вакуленко. - [Електронний ресурс] – режим пу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2011_7/10STR.pdf.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року №2755-VI
5. Про альтернативні види палива: Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV.
6. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20.02.2003 р. № 555-IV.
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння виробництву і використанню біологічних видів палива: Закон України від 21.05.2009 р. № 1391-VI.
8. Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання виробництва бензинів моторних сумішевих: Закон України від 23.02.2006 р. № 3502-IV.
9. Про енергозбереження: Закон України від 01.07.1994 р. № 74/94-ВР.
10. Про затвердження програми розвитку виробництва дизельного біопалива / Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.2006 р. № 1774.
11. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. № 145-р.
12. Прутська О.О. Державне регулювання розвитку ринку біопалива / О.О. Прутська // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №1(5). – С. 179-182.
13. Селінний М.М. Світові тенденції виробництва біопалива / М.М. Селінний // Агроінформ. – 2013. – №1. – С.60-62
14. Скрипниченко В.А. Інноваційні аспекти виробництва біопалива на Україні: стан, проблеми, перспективи / В.А. Скрипниченко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – С. 175-180.

Анотація

Плахтий Т.Ф., Драчук В.Ю.

Законодательное регулирование налогового стимулирования выращивания биоэнергетических культур, производства и использования биотоплива

В статье сделана попытка доказать о существовании в поле зрения действующей законодательной базы Украины благоприятного налогового климата для субъектов хозяйствования, которые занимаются производством и использованием альтернативных видов топлива. Акцентируется внимание на производителей сырьевой базы, и доказана важность создания действенного механизма по налогообложению для энергообеспечения устойчивого развития экономики

Ключевые слова: законодательное регулирование, альтернативные виды топлива, биотопливо, биоэнергетические культуры

Annotation

Plakhtiy T., Dachuk V.

Legislative regulation of tax stimulation for growing bioenergy crops, production and use of

The paper attempts to prove the existence of favorable tax climate for business entities engaged in production and use of alternative fuels within the framework of current legislation of Ukraine. Attention is paid to producers of the base of raw materials, and importance of the development of the effective taxation mechanism for energy supply of sustainable economic development is proved.

Keywords: legislative regulation, alternative types of fuel, biofuel, bioenergy crops

Отримано редакцією 01.10.13

УДК346.7-631.1

СІНЧЕНКО В.М. доктор с.-г. наук,

ГУМЕНТИК М.Я., кандидат с.-г. наук,

БАЛИКІНА В.В., аспірант,

Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

e-mail: victoria.mamaisur@gmail.com

**СТАН ТА РОЗВИТОК БІОЕНЕРГЕТИКИ В УМОВАХ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ ТА ЄС**

Проведено аналіз чинних нормативно-правових документів, покликаних сприяти розвитку біоенергетики в Україні. Досліджено етапи формування діючого законодавства, вказано переваги, недоліки та шляхи їх усунення задля адаптації до вимог ЄС.

Ключові слова: біоенергетика, біопаливо, біомаса, Енергетична стратегія, Енергетичне Співтовариство, директива.

Вступ. Економічна та енергетична нестабільність в більшості країн світу зумовлюють до перегляду енергетичних стратегій та розробки нових законодавчих та фінансових механізмів розвитку нетрадиційних відновлювальних джерел енергії (ВДЕ). Тенденції останніх років позитивно впливають на розвиток альтернативних джерел енергії, зокрема, біоенергетики. Серед таких тенденцій поетапний відхід від ядерної енергії та швидкий ріст цін на продукти переробки викопних вуглеводнів.

Україна має певний потенціал у виробництві енергії на основі відновлювальних джерел енергії, особливо біопалива з органічної сировини і можливості для його реалізації. Проте, існує низка проблем нормативно-правового характеру, створення внутрішнього ринку біопалив, відповідність та адаптація до світових стандартів, що стають на заваді використанню даного потенціалу в повній мірі. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває внесення поправок та змін до існуючого законодавства та розробка нових законодавчих актів, що відповідатимуть європейським стандартам та вимогам сталості [1]. Для цього в наукових колах та експертному середовищі необхідно розробити та запропонувати законодавцям пропозиції щодо розвитку біоенергетики в Україні.

Постановка проблеми. В правовому полі України існує біля тридцяти законодавчих актів, які було прийнято за роки незалежності, що врегульовують відносин у сфері виробництва та споживання біопалива. Але перші прийняті закони мають переважно декларативний характер в яких не передбачено фінансових механізмів підтримки розвитку ВДЕ. До ключових нормативно-правових актів, що стосуються питання біоенергетики можна віднести:

– Закон України «Про альтернативні джерела енергії» (№ 555-IV від 20.02.2003);